

Kostol sv. Mikuláša v Starej Ľubovni

Kostol sv. Mikuláša je najstaršou zachovanou stavbou mesta. Je dominantou Námestia sv. Mikuláša, ktoré je vyhlásené za pamiatkovú zónu. Súčasnú podobu získalo postupne od stredoveku. Do obdĺžnikového pôdorysu sa uzavrelo v období renesancie (17. storočí).

Kostol je trojloďovou stavbou na takmer štvorcovom pôdoryse s predstavanou vežou a svätyňou so zaoblenými nárožiami. Svätyňou (presbytériom) je orientovaný na severovýchod, nie na presný východ, ako je tradícia, avšak smerovania kostolov súviseli s postavením východu slnka v deň patróna kostola.

Bol postavený koncom 13. storočia, pravdepodobne okolo roku 1280. Datovať vznik kostola je problematické, lebo sa nezachovali takmer žiadne architektonické datovateľné prvky (napr. portály alebo klenby). Zachovali sa len rímsy na víťaznom oblúku, podľa ktorých sa všeobecne kostol datuje do obdobia okolo roku 1280. Išlo o jednoduchý vidiecky jednoloďový kostol so severnou sakristiou a bez veže. Malé vidiecke kostoly, stavané v ranom stredoveku (max. 13. storočie) boli takmer vždy bez veže. Veže sa stavali kvôli osadeniu zvonov a v prípade malých sídiel neboli potrebné veľké zvony, stačili menšie zvony v drevených vežičkách, nachádzajúcich sa vo vrchole strechy. Zväčša stáli nad strechou svätyne a nazývali sa sanktusník, názov je odvodený od zvonenia v okamihu premenenia Pána.

Mladšími prestavbami sa veľké množstvo pôvodných murív kostola zrušilo. Zo svätyne ostala celá severná stena (dnešná s freskami), západná stena s víťazným (alebo nazývaným aj triumfálnym) oblúkom a horná časť južnej steny. Z lode ostala západná stena a časti bočných stien v dnešných mohutných pilieroch, premurované pri mladších prestavbách. Nepoznáme ukončenie svätyne na východnej strane, avšak na základe analógií - podoby kostolov z rovnakého obdobia - môžeme predpokladať rovný uzáver. Svätyňa mala jedno pole rebrovej krížovej klenby, po ktorej sa zachoval na obvodových stenách odtlačok. Z kútov svätyne vychádzali kamenné rebrá, zbiehajúce sa v strede do svorníka. Loď mala rovný strop. Prízemná sakristia mala polovičnú dĺžku ako súčasná. Kostol bol nižší ako v súčasnosti. Pastofórium, teda schránka v múre, kde sa uschovávala Sviatosť Oltárna sa nezachovalo. Mohlo sa nachádzať v nezachovaných stenách, alebo v polohe dnešného vstupu do sakristie a pôvodný vstup mohol byť bližšie pri víťaznom oblúku (miesto je dnes narušené vytvorením mladšieho vstupu na kazateľnicu).

Po postavení kostola namaľovali na steny z interiéru konsekračné kríže, z ktorých sa jeden odkryl vo fragmentoch. Konsekračné (alebo tzv. apoštolské) kríže v počte 12 sa maľovali na steny kostola po jeho postavení ako znamenie o jeho konsekrácii (posvätení). Boli rovnomerne rozmiestnené po obvode kostola. Išlo o kruh priemeru okolo +/- 40 cm, v ktorom bol vpísaný rovnoramenný kríž.

FRESKY

V 14. storočí získal kostol maliarsku výzdobu v podobe pravých fresiek, ktoré sú zachované na severnej stene svätyne a vo víťaznom oblúku a jeho okolí. Fresky vznikli pravdepodobne okolo roku 1330. Ako pigment (farba) boli použité rôzne minerály. Napr. červená farba sa docielila použitím minerálu rumelky (cinabarit), oranžová - minerál mínium, modrá - minerál azurit, zelená - malachit, sporadicky goethit, čierna - anorganický uhlík. Freska je maľba, ktorá sa nanáša na vlhkú omietku a farebný pigment sa do nej vsaje, čím je omietka po vytvrdnutí veľmi pevná. Druhým typom je maľba al secco, kde sa maľuje na suchú omietku a farba sa môže časom uvoľňovať (tak je maľovaná momentálne zreštaurovaná JV kaplnka).

Jednotlivé výjavy na severnej stene sú maľované v štyroch horizontálnych pásoch a delené dekoratívnymi rámami s iluzívnym zuborezom čiernej farby. Zobrazujú Pašiový cyklus, teda Krížovú cestu Krista. V hornej časti je výjav Korunovania Panny Márie, zle čitateľný kvôli poškodeniu spôsobenom vložení mladšieho okna. V druhom páse je zľava Príchod Krista do Jeruzalema, Posledná večera, Modlitba v Getsemantskej záhrade a Judášov bozk. V spodnejšom páse je Kristus pred Pilátom, Bičovanie, Trním korunovanie a Nesenie kríža s výjavom Veraikonu. Spodný rad je narušený mladšími zásahmi, ale medzi kazateľnicou a vstupom do sakristie je výjav Pribíjania na kríž a Ukrižovania. Spodná časť steny bola maľovaná iluzívnym lambrekýnom (ozdobná nazberaná látka). Veraikon - šatka s podobizňou hlavy Krista, držaná Veronikou, v preklade pravá tvár - odtlačok tváre Krista.

Na víťaznom oblúku sú v ôsmich poliach polpostavy starozákonných prorokov a kráľov. Medailóny postáv držiacich nápisové pásky sú rámované prepletenou vínnou révou, odkazujúcou na symboliku stromu života. Strom života sa spomína v knihe Genesis 2,9 - 3,22 ako strom, ktorý má obnoviť posmrtnú silu človeka, spája sa s Kristovým krížom ukazujúcim možnosť dosiahnuť raj. Na južnej strane sú v smere zdola do vrcholu zobrazení Ezechiel, Abdiáš, Izaiáš (?), kráľ Dávid s korunou a na severnej strane zdola Jonáš, Jeremiáš (?), Daniel a Ozeáš. Nápis na páskach s označením mien sú písané gotickou majuskulou (veľkými písmenami), niektoré sú ale zle čitateľné. Pod rímsami víťazného oblúka sú fresky uhorských dynastických svätcov, ktorí smerujú svoj pohľad do presbytéria. Na severnej strane je sv. Ladislav, zobrazený so sekerou a ríšskym jablkom, na opačnej strane sv. Štefan so žezlom a ríšskym jablkom. Sv. Štefan, prvý uhorský kráľ, patrí so svojím synom sv. Imrichom a kráľom sv. Ladislavom I. k trojici mužských arpádovských svätcov, ktorí sa bežne zobrazovali vo výtvarnom umení. Štefan predstavoval ideál starého múdreho kráľa, Ladislav bojovníka v strednom veku a Imrich zbožného mladíka. Ich zobrazenie na víťaznom oblúku nie je ojedinelé, objavujú sa aj v Žehre na Spiši alebo Čečejevciach a Kocel'ovciach na Gemeri. Zobrazenie týchto svätcov v spojení so starozákonnými prorokmi a kráľmi nie je v rámci stredovekej ikonografie ojedinelé a predstavovalo nadväznosť dejín Uhorska na biblické dejiny.

V spodnej časti steny na pravej strane je mladšia freska Klaňania troch kráľov, ktorá zrušia spodnú časť staršieho výjavu Nesenie kríža. Je maľovaná už do hladenej omietky, ktorá má rozdielny charakter ako staršia freska. Vznikla okolo roku 1360. Na pravej strane je tróniaca Panna Mária s Ježiškom, pred ňou sú traja králi a za nimi stoja dvaja sluhovia, z ktorých jeden drží džbán a pije. Je to veľmi zaujímavá postava tzv. smädného sluhu, ktorá symbolicky prepája udalosti Starého a Nového Zákona a túžbu po nebeskej večnej vode. Traja králi sú zobrazení ako muži 3 rozdielnych vekov, čím zastupujú všetky generácie. Najstarší kľáčí a na znak úcty si zložil korunu k nohám Panny Márie. Rovnaká scéna klaňania troch kráľov je aj v kostole v Podolínci a v Poprade. Reštaurátorský výskum fresiek: 2016 - Mgr. art. Peter Koreň, Mgr. art. Juraj Gregorek, reštaurovanie 2018 - 2019.

Realizácia fresky musela súvisieť s finančným vzráňaním sa farnosti. Zo stredoveku sa zachovala aj plastika Panny Márie s Ježiškom z polovice 14. storočia vo vrchole Oltára sv. Rodiny, známa ako Madona z Ľubovne. Plastika však prešla toľkými neskoršími úpravami, najmä barokovými dorezávkami, že z gotickej hmoty ostali len malé časti. V kostole sa zachovala aj neskorogotická monštrancia z prelomu 16./ 17. storočia, reštaurovaná v rokoch 2007 – 2011 (P. Mišík). Je vyhotovená zo striebra, s pozlátenými časťami.

Z 1. polovice 16. storočia pochádza nedávno zreštaurovaná pieskovcová krstiteľnica v tvare kalicha. Povrch misy je zdobený reliéfom v pozitívne ornamentmi pretínajúcich sa suchých vetiev – tzv. astwerku. Po hornom obvode je nápisová páska so zachovanými písmenami O P N A 1 5. Časť obvodových písmen na krstiteľnici chýba, avšak archívne materiály (kanonická vizitácia) z roku 1832 opisuje, že na krstiteľnici sú „*písmená SNOPN roku MCCXXII, čo sa interpretuje: Sancte Nicolae ora pro nobis*“, teda Svätý Mikuláš oroduj za nás, roku 1222. Nesprávnym čítaním číslice 5 vznikla jej zámena za číslicu 2 a teda odkazuje na 16. storočie. Na základe nesprávnej identifikácie číslic sa predpokladalo, že rok 1222 odkazuje na letopočet vzniku kostola.

RENEŠANCIA - 17. storočie

Kostol prechádzal obnovou priebežne počas celého 17. storočia. Je to dôkazom, že mesto rozkvitalo a malo dostatok finančných prostriedkov. Dostatok financií na prestavbu kostola darovali mešťania.

V roku 1604 bolo založené Bratstvo sv. Anny, ktoré bolo podľa archívnych prameňov mimoriadne aktívne. Postavili si vlastnú kaplnku - Kaplnku sv. Anny - v časti, kde sa nachádza dnes Oltár sv. Kríža. Išlo o polovicu dĺžky dnešnej severnej lode. Kaplnka mala vedľa sakristie okno s polkruhovým záklenkom, odkryté výskumom na schodisku sakristie. Bratstvo bolo založené Varšavskou arcikonfraternitou sv. Anny pri kláštore bernardínov. Bernardíni je v Poľsku zaužívané

pomenovanie pre Rád menších bratov (tzv. observantov). Bratstvo sa mohlo vo farnostiach stretávať len v sakrálnom priestore a preto si postavili samostatnú kaplnku.

Okolo polovice 17. storočia došlo k stavbe druhej kaplnky - Kaplnky Ružencovej Panny Márie - v pomerne netradičnej polohe – južne od svätyne. Je naplno otvorená do presbytéria na takmer celú svoju šírku. Pôvodne mala len bielu výmalbu. Do múra medzi ňu a svätyňu vložili nové pastofórium. Kovaná mreža s rozetkami (kvetmi) je zrejme ešte neskorogotická. Ružencové bratstvo bolo založené pred rokom 1672 vďaka vtedajšiemu starostovi zálohovaného územia Stanislavovi Herakliovi Lubomirskemu. Ružencové bratstvo šíрили dominikáni. Lubomírski sa zaslúžili o skorú rekatolizáciu územia severného Spiša a boli aj veľkými mariánskymi ctiteľmi.

V 80. rokoch 17. storočia sa realizovala ďalšia rozsiahla stavebná aktivita. V roku 1680 začala obnova Kaplnky sv. Anny, pod ktorou vznikol priestor pre Boží hrob - neskôr zmenený na kryptu (dnes s rakvami). Miestnosť má valenú kamennú klenbu a vstupovalo sa do nej z interiéru.

V roku 1685 začala prestavba sakristie. Aj pod ňou vytvorili miestnosť - kryptu. Sakristiu predĺžili a nadstavali o 1 poschodie do dnešného rozsahu. Smerom do presbytéria prebúrali na hornom podlaží okno, ktoré malo dvojkrídlovú výplň a mreže. Zároveň vznikol nový vstup medzi sakristiou a svätyňou. Je možné, že poschodie sakristie slúžilo ako oratórium, teda súkromné miesto počas bohoslužieb a zvyklo patriť donátorovi, teda tomu, kto financoval prestavbu kostola.

V roku 1686 bola ukončená výstavba južnej kaplnky - lode, teda predĺženie staršej Kaplnky Ružencovej Panny Márie. Lod' mala bočný vstup v dnešnej polohe, pôvodná je aj vmurovaná kamenná svätenička na nohe. Zaujímavosťou je, že travertín používaný pri stavbe bol ťažený podľa všetkého ešte živý (zrejme z okolia Vyšných Ružbách) a v súčasnosti sa po zásahu do tohto kameňa v stavebnej konštrukcii uvoľňujú z neho výrazne zápachajúce sírovodíky (sulfán). Travertín ako ľahký pórovitý kameň sa využíval najmä na stavbu klenieb.

Vieme, že kostol získal pri týchto renesančných prestavbách a prístavbách kamenné portály a iné architektonické články, ktoré boli ale mladšími prestavbami odstránené a ich časti nachádzame použité v murive. Jeden portál sa použil v 19. storočí na severnej prístavbe pri veži.

Na konci 17. storočia už mal teda kostol dnešný rozsah, okrem západnej časti severnej lode.

BAROK - 18. storočie

Archívny zdroj (kanonická vizitácia) z roku 1728 popisuje kostol ako murovanú stavbu vo forme kríža, so šindľom na streche, s klenbami, empora stojí na dvoch murovaných pilieroch, hlavná loď mala kamennú podlahu, kaplnky tehlovú. Zvonica sa opisuje ako oddelená od kostola.

Veža

V parku pred kostolom sa nachádzala samostatne stojaca zvonica typu spišských renesančných zvoníc, aké sú napr. v Podolínci, Strážkach, Spišskej Belej, Kežmarku či Poprade. Jej základy boli odkryté archeologickým výskumom v roku 2012 a sú vyznačené v dlažbe. Zbúrali ju zrejme v 1. polovici 19. storočia.

Kostol získal súčasnú vežu až okolo roku 1740, kedy zároveň pristavali západnú časť severnej lode. Dendrochronologický výskum skúmal trámy podláh vo veži, ktoré sú pôvodné. Borovice použité na trámy boli zoťaté na prelome rokov 1737/38. Dendrochronologický výskum spočíva v tom, že sa z dreva odvrta alebo odreže vzorka, z ktorej sa potom všetky letokruhy dajú do krivky (grafu) a porovnávaním s už existujúcou databázou kriviek sa určí, v ktorom roku strom zoťali. Je potrebné, aby vzorka bola bratá z dreva, ktoré má dostatok letokruhov a podkôrovú vrstvu.

Nástenná maľba

V roku 1732 získal kostol maliarsku výzdobu al secco. Je možné, že maľba sa nachádzala v celom kostole, avšak dnes ju máme potvrdenú len v Kaplnke sv. Anny (s čiernym Oltárom Ukrižovania), zreštaurovanej Kaplnke Ružencovej Panny Márie (terajšia bočná loď sv. Rodiny) a vo svätyni. Dátum ukončenia maliarskych prác - 31. mája 1732 je zaznamenaný v Kaplnke Ružencovej Panny Márie na severnej strane pod klenbou. Pri dátume sú aj písmená M.I., ktoré môžu byť iniciálami mena majstra. Typológia maľby využíva ešte ranobarokové prvky, ktoré sa bežne uplatňovali na maľbách v 17. storočí, preto je možné uvažovať, že maľba bola vytvorená ako kópia inej maľby v nám zatiaľ neznámom kostole, podľa všetkého poľskom kostole a predpokladáme, že maliar bol Poliak. Aj táto skutočnosť poukazuje na silné prepojenie Starej Ľubovne s Poľskom.

Svätýňa: po stranách okna sakristie sú zreštaurované 2 postavy svätíc - na ľavej strane sv. Klára s monštranciou a na pravej strane blahoslavená Salomea s krížom. Významná poľská klariska Salomea (narodená 1211) bola blahorečená v roku 1673, kedy sa jej kult rýchlo šírila. Je to jediné známe zobrazenie bl. Salomey na území Slovenska. Predpokladáme, že kult týchto svätíc sa do Ľubovne šírila z klariského kláštora v neďalekom poľskom Starom Sączu prostredníctvom rodu Lubomírskych. Pochádzala z poľského kniežacieho rodu a práve ona doviedla do Poľska rád klarisiek. Je pochovaná v krakovskom kláštore františkánov. Sv. Klára žila na prelome 12./ 13. storočia v talianskom Assisi, založila rád klarisiek, teda ženskú vetvu františkánov.

Kaplnka Ružencovej Panny Márie: Kaplnka mala po postavení v 17. storočí len biely náter a až v roku 1732 ju vymaľovali. Na južnej strane (kde je okno) stál oltár, ktorý dozdobili maliarskou výzdobou tvoriacou tak súčasť oltára. Ide o nie bežný spôsob výzdoby. Na klenbe nachádzame v 2

medailónoch františkána sv. Antona Paduánskeho (text: sv. Anton Paduánsky, poľnica Ducha Svätého) a sv. Antona pustovníka (resp. sv. Anton Veľký, opát - nápis Anton opát mníchov - slovo je nekompletné). Sv. Anton pustovník žil na prelome 3. - 4. storočia a nazýva sa aj otec mníchov. Sv. Anton Paduánsky bol obľúbený svätec, žijúci na prelome 12. - 13. storočia, františkán, pochádzajúci z Portugalska. Keďže išlo o Kaplnku Ružencovej Panny Márie, po stranách okna sú dominikánski svätci - na ľavej strane sv. Dominik s ružencom, na pravej strane sv. Hyacint s monštranciou a soškou Panny Márie. Sv. Dominik bol Španiel, žil na prelome 12. - 13. storočia, založil rád dominikánov. Sv. Dominik stojí za vznikom modlitby ruženca, vďaka zjaveniu ako mu Panna Mária odovzdáva ruženec, aby sa ho modlil. Sv. Hyacint bol poľský svätec (po poľsky Jacek Odrowąż), priviedol dominikánov do Poľska. Žil rovnako na prelome 12. - 13. storočia. Založil aj kláštor v Kijeve a podľa legendy pri nájazde Tatárov zachránil z kláštora monštranciu a sochu Panny Márie, ktoré sa stali jeho atribútmi. Zobrazenie dominikánskych svätcov s františkánskymi bolo pomerne bežné. Maľbu na klenbe dopĺňajú baldachýny na dvoch stranách, kde stáli oltáre. Pod sv. Dominikom a Hyacintom je maľovaná iluzívna čierna drapéria vychádzajúca z baldachýnov. Je v nej vynechané miesto, kde sa nachádzali obrazy. Maľbu dopĺňajú dekoratívne pásy a rozviliny (zatáčané ornamenty). Na oblúkoch sú strapce ovocia, zrejme granátové jablká, nachádzajúce sa aj nad pastofóriom. Granátové jablká predstavovali obľúbenú barokovú symboliku vzkriesenia. Pastofórium má po stranách plápolajúce krídla.

Zo západnej strany kaplnky maľba pokračuje po obvode oblúka. Nad oblúkom je opäť baldachýn s latinským nekompletno zachovaným textom, po stranách je text modlitby k sv. Antonovi v poľštine. Ide o mimoriadne hodnotný a na území Slovenska ojedinelý nález. Preklad textu: *Ak túžiš uznať nespočetné zázraky horlivého Antona, prosbou vyprosené: smrť, blud, poroba, diabli, malomocní sa k nej (Panne Márii) utiekajú, chorí z nevyliciteľných chorôb sa stávajú zdravými.*

Kaplnka sv. Anny: nad Oltárom Ukrižovania sú reštaurátorské sondy, v ktorých je odkrytý zrejme výjav Premenenia Pána na vrchu Tábor. Na ľavej strane je viditeľná postava držiaca tabuľu desatora (hlava nie je odkrytá). Ide o postavu Mojžiša. Na pravej strane je druhá postava, zrejme Eliáš.

2. pol. 18. stor. znamenala ďalšie stavebné zásahy do kostola. Postavili emporu so štukovou výzdobou (nazývanú chór) a klenbu hlavnej lode. Pred rokom 1775 prestavali svätyňu, ktorá mala dovedy pôvodnú gotickú klenbu. Zbúrali východnú stenu a svätyňu predĺžili a zvýšili s vytorením novej klenby. Vyhotovili aj nový hlavný oltár. Autorom oltárneho obrazu je pravdepodobne Imrich Jagušič, ktorý je autorom viacerých oltárnych obrazov aj na Spiši (napr. Sp. Sobota).

19. STOROČIE

V 1. polovici 19. storočia nadstavali vežu, kde vytvorili obytnú miestnosť pre vartáša a po obvodě vytvorili ochodzu (balkón). Išlo o klasicistickú prestavbu. Okrem toho sa po stranách veže pristavali prístavby – na severnej strane točité schodisko na vyššie podlažia veže a na emporu. Druhá prístavba má na prízemí sklad a na poschodí miestnosť prístupnú z empory.

V roku 1843 postihol mesto požiar, pri ktorom vyhorel aj krov kostola. Stopy po požiari sa v interiéri kostola nenašli. Nový krov sa zachoval dodnes.

V roku 1883 došlo k úprave fasád a výmene strešnej krytiny. Fasádu zdobil zuborez, hornú úroveň veže iluzívne kvádrovanie - ide o podobu na historických fotografiách, ktorej časť sa dnes obnovila. (Už to nie je klasicizmus.) Z obdobia 2. pol. 19. storočia sú aj lavice kostola.

20. STOROČIE

V roku 1905 vymenili dlažbu v kostole za dnešnú vzorovanú cementovú.

Posledná obnova prebehla v 50. rokoch 20. storočia, ukončila sa v roku 1958. Osekali omietky fasády a nahodili brizolit. Interiér kompletne vymaľoval prešovský maliar Jozef Wagner a maľby sa dodnes zachovali po reštaurovaní autora v roku 1982. Jozef Wagner je autorom malieb mnohých kostolov na východnom Slovensku.

VITRÁŽE

Najstaršia vitráž je v severnej lodi na západe - z roku 1940, s výjavom Piety. Vitráž vytvorila dielňa Emila Woidiga z Bratislavy v roku 1940. Donátorkou bola miestna učiteľka Karolína Konecsná.

Vitráže 1965: 1. Severná loď - východné (pravé) okno - sv. Dominik Savio, dar rodiny Fr. Kocun / a manželky Kataríny / i sestry Anny Kocun. 2. Južná loď - stredné okno - 1965, sv. Cyril a Metod, daroval Oto Černecký. 3. Južná loď - východné (ľavé) okno - svätica s ľaliami. Dar Kataríny Zentko. 4. Južná loď - okno nad vstupom - Ježiš priateľ dietok. Daroval / Valčák Alexander st. / s rodinou.

Vitráže 70. roky 20. stor.: 1. Južná loď - západné okno - sv. Barbora. Daroval: Ján Kocsúr a jeho deti. 2. Svätyňa - severná (ľavá) strana - sv. Peter. Dar / Msgr. Viktora Trstenského. 3. Svätyňa - južná (pravá) strana - sv. Pavol. Venovali: / Veriaci Starej Ľubovne.

EPITAFY

Na oporných pilieroch kostola sa donedávna nachádzalo 10 kamenných epitafov, ktoré boli pôvodne v interiéri a von ich premiestnili pri výmene podlahy v roku 1905. Vznikli v 16. a 17.

storočí. Išlo o náhrobné dosky rôznych významných hodnostárov, bol medzi nimi aj napr. veliteľ hradu. Dodnes sa v interiéri zachovali epitafy, ktoré sa nachádzajú na stenách. V podlahe je ešte jeden epitaf pri vstupe do sakristie, pod lavicou. Možno ďalšie sa nachádzajú aj pod lavicami. Epitafy vytvorila zrejme kamenárska dielňa, ktorá pôsobila v Ľubovni a používala miestnu horninu ťaženú z vrchu Marmon, ľudovo nazývanú Ľubovniansky mramor. Ide ale o červenkastý vápenec - s odborným názvom dogersko-malmský hľuznatý vápenec, ktorý neodoláva poveternostným vplyvom a drolí sa. Marmon sa tu ťažil najmä od polovice 16. do polovice 17. storočia, neskôr sa využíval obmedzene.

K najhodnotnejším epitafom v kostole patrí epitaf Mateja Sieciechowského, nachádzajúci sa v severnej lodi na pilieri medzi hlavnou a severnou loďou (pri laviciach). V hornej časti je reliéf Krista na kríži a pod ním kľáčiaci Sieciechowski, ktorý bol Ľubovnianskym farárom pochádzajúcim z Poľska. Zomrel niekedy medzi rokmi 1619 – 1630. Epitaf mu nechal vyhotoviť po jeho smrti farár Vavrinec Pruskovský. Latinský text hovorí o funkciách kňaza (bol aj predstaveným 13 spišských miest) ale aj napr. o tom, že kým bol farárom, obnovoval sa kostol.

Jeden epitaf sa nachádza za oltárom Metercie v severnej lodi, obsahuje text, ktorý nie je možné nateraz identifikovať.

Epitafy rodiny Prokopovič (Prokopovitsch, Prokopowicz) sa nachádzajú vo svätyni na severnej strane (Anton Prokopovič - banský radca s manželkou) a v severnej lodi (čierny epitaf). V krypte pod sakristiou sú pochovaní ďalší členovia tohto rodu.

OLTÁRE

HLAVNÝ OLTÁR

Hlavný oltár sv. Mikuláša vznikol okolo 1775. Na obraze je výjav Apoteózy sv. Mikuláša, teda jeho oslávenie – nesenie anjelmi do neba. Autorom olejomalby na plátne je maliar Imrich Jagušič. Zaujímavé je zapojenie legendy zo života sv. Mikuláša do obrazu. V ľavom dolnom rohu je výjav o vzkriesení troch chlapcov, ktorých mäsiar zavraždil a uskladnil v kadi so soľným roztokom, aby ich mohol v čase hladu predávať. Po bokoch stĺpov sú dve sochy biskupov, cirkevných Otcov – sv. Augustín s horiacim srdcom v ruke (symbol náboženskej horlivosti), ktorú vystiera k obrazu a sv. Gregor s knihou. Po bokoch obrazu stoja dvaja diakoni – sv. Štefan s knihou a kameňmi, ktorými bol ukameňovaný a sv. Vavrinec. Pred oltárom stojí zlatený svätostánok nazývaný tabernákulum.

OLTÁR SV. KRÍŽA - severná loď (čierny oltár)

Je to najstarší, ale upravený oltár. V strede je mladší Kristus na kríži, pozadie tvorí reliéfne zobrazenie Jeruzalema. Medzi stĺpmi sú vo výklenkoch plastiky svätcov – sv. Ondrej s krížom a mladšia socha sv. František Xaverského s krížom. V spodnej časti sú reliéfy sv. Hieronyma a Petra apoštola z prestavby oltára v 19. storočí. V nadstavci oltára je reliéf Obetovanie Izáka, po bokoch plastiky sv. Barbory a sv. Heleny, vo vrchole oltára plastika Bolestného Krista (nazývaný Vir dolorum - muž bolesti). Oltár bol upravený v roku 1883, čo dokladá letopočet v kartuši.

OLTÁR sv. ANNY SAMOTRETEJ (tzv. METERCIE) - severná loď v strede

Oltár prekrýva starší epitaf. Na reliéfe je zobrazená Metercia, teda Panna Mária s Ježiškom v náručí a sv. Anna, matka Panny Márie - 3 generácie. Po bokoch stoja plastiky sv. Joachima, otca Panny Márie, a vľavo sv. Jozefa. V nadstavci je reliéf Adama a Evy s krajinou v pozadí. Oproti ranobarokovým oltárom má Oltár sv. Anny architektúru predstupujúcu stĺpmi do priestoru. Tento oltár sa v súčasnosti (2022) reštauruje.

OLTÁR SV. RODINY - južná loď (strieborný)

Oltár vznikol okolo roku 1730, ale predpokladá sa, že nepochádza z tohto kostola, bol pôvodne širší a pre potreby Ľubovnianskeho kostola ho upravili orezaním. Nad hlavným obrazom je archanjel Michal ako zabíja draka. Obraz Svätej Rodiny so sediacou Pannou Máriou, Ježiškom na kolenách, malým Jánom Krstiteľom a sv. Jozefom v pozadí je zrejme kópiou talianskeho diela maľovaného miestnym maliarom. Po stranách oltára je na pravej strane sv. Floriána (Florián s horiacim kostolom - patrón hasičov) a sv. Vendelína na ľavej strane. Vo vrchole oltára stojí gotická plastika Panny Márie s Ježiškom z polovice 14. storočia, známa ako Madona z Ľubovne, v baroku výrazne doplnená novšími dorezávkami. Z gotickej hmoty má zachované minimum.

OLTÁR SV. ANTONA PADUÁNSKEHO - južná loď (v strede)

Baroková architektúra je premaľovaná a začiatkom 20. storočia vložili nový centrálny obraz Antona Paduánskeho, namalovaný podľa obrazu známeho španielskeho maliara B. E. Murilla. Po bokoch obrazu stoja plastiky sv. Cecílie (patrónka hudobníkov - drží píšťaly organu) a sv. Alžbety Uhorskej (Alžbeta sa starala o chorých a chudobných. Podľa legendy priniesla domov chorého a schovala ho do postele. Manžel tam ale našiel Ježiška, preto sa niekedy zobrazuje s dieťaťom pri nohách.) Nad obrazom je obraz sv. Františka, kľáčiaceho pred Kristom na kríži ako pred zázračným zjavením.

OLTÁR PIETY - BOLESTNEJ PANNY MÁRIE (na južnej strane víťazného oblúka)

Vzhľadom na to, že nad výklenkom s plastikou Piety je erb Lubomírskych, predpokladáme, že oltár nechal vyhotoviť Teodor Lubomírsky v 1. tretine 18. storočia, pred rokom 1728. V centre je výklenok s plastikou Piety – Panny Márie držiacej v náručí mŕtveho Krista. Okolo niky je 5 oválnych medailónov s reliéfnymi výjavmi pašiového cyklu – Kristus na Olivovej hore, Bičovanie Krista, Korunovanie trnám, Nesenie kríža a Ukrižovanie. Vo vrchole oltára stojí plastika vzkrieseného Krista, pod nikou sa nachádza Boží hrob. Barokové antependium je maľované na koži s bohatou florálnou ornamentikou a zlátením a patrí ku skvostom kostola, spolu s antependiom Oltára Karmelskej Panny Márie. Antependium - predná zdobená strana oltárneho stola.

OLTÁR PANNY MÁRIE KARMELSKEJ (Škapuliarskej) (na severnej strane víťazného oblúka)

Oltár je z 2. polovice 18. storočia. Hlavným výjavom jednoduchého oltára je reliéf Panny Márie Karmelskej s dieťaťom Ježišom v náručí. Reliéf pochádza z 19. storočia a je pravdepodobné, že je kópiou pôvodného výjavu. V hornej časti oltára stoja plastiky sv. Dominika a sv. Karola Boromejského a medzi nimi je obraz modliacej sa Panny Márie z 19. storočia, avšak v staršom - barokovom ráme. Antependium oltára je maľované na koži s bohatými rastlinnými motívmi.

KAZATEĽNICA

Rokoková kazateľnica na ľavej strane víťazného oblúka pochádza z 2. polovice 18. storočia a zobia ju alegorické postavy troch Božských čností – Viery, Nádeje a Lásky. Na zvukovej strieške kazateľnice je latinský nápis (preklad): *Volaj, nestišuj, ako trúba vyvýš svoj hlas ,zvestuj svojmu ľudu jeho hriech...* (Iz 58,1) Vo vrchole zvukovej striešky stojí alegorická postava Múdrosti s pochodňou v ruke, nižšie sedia plastiky anjelov so zvitkami s nápismi. Anjel na pravej strane drží zvitok s textom o obnove kazateľnice: *RENOVATUM ANNO DOMINI 1953 CHRÁM. DRUŽSTVO*. Anjel na ľavej strane drží zvitok s textom (preklad): *„... blahoslavení tí, čo počúvajú Božie slovo a zachovávajú ho. Lk 11, 28“*. Kazateľnica bola v rokoch 2021-2022 reštaurovaná z prostriedkov Nadácie VÚB Banky, ktorá o pridelení financií rozhodla verejným hlasovaním.